

ابعاد کیفری مجازات یا عدم امکان مجازات منتشر کنندگان

فیلم کشتار جوجه های یک روزه

(تاریخ دریافت ۱۳۹۹/۰۹/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۰/۰۳/۲۸)

رحمان هدایتی چنانی

نویسنده، مؤلف و پژوهشگر در زمینه حقوق و فارغ التحصیل از دانشگاه های آزاد اسلامی واحد لاهیجان

پیام نور و دانشگاه امام علی (ع) تهران

چکیده

در اواخر فروردین ماه سال ۱۳۹۹ تصاویر تکان دهنده‌ای از زنده به گور شدن انبوهی جوجه تازه متولد شده و تخم مرغ‌هایی که می رفت تا جوجه شود، احوالات روحی بسیاری از کاربران را در فضای مجازی آشفته و ناراحت نمود. قطع نظر از اینکه چرا جوجه ها پیش از تبدیل به مرغ باید از بین بروند، یا اینکه موضوع تنها کاهش قیمت مرغ در بازار بوده یا یک روال طبیعی بوده که در این خصوص مسئولین ذیربط باید به نحو تخصصی پاسخگو افکار عمومی بوده، لذا به نظر می رسد که اگر مردم فعل حرام و منکری را مشاهده می کنند بایستی آن را ابراز نمایند تا جلوی آن فعل حرام گرفته شود. اگر غیر از این باشد بسیاری از جرایم مخفی می ماند و امکان برخورد با آن از بین خواهد رفت. مع الوصف این مقاله با بهره گیری از روش تحلیلی-توصیفی، ابعاد کیفری در خصوص جرم تشویش اذهان عمومی و ایضاً نشر اکاذیب در خصوص انتشار دهندگان اینگونه فیلم ها مورد کنکاش قرار داده است.

واژگان کلیدی: تشویش، اکاذیب، جوجه، انتشار فیلم

مقدمه

به دنبال شیوع بیماری کرونا و کاهش تقاضا، مرغ گوشتی روی دست تولیدکنندگان باقیمانده است. بنابراین تا زمانی که سالن های پرورش خالی نشود تولیدکنندگان جوجه یک روزه با مشکل روبرو هستند. رئیس انجمن تولید کنندگان جوجه های یک روزه در کشور ، راهکار برون رفت از این مشکل صنعت طیور را توجه مسئولان به پیشنهادات عملیاتی و واقعی کارشناسان بخش و تشکل ها، برنامه تولید به اندازه نیاز کشور و تامین نهاده های طیور با نرخ مناسب و توزیع مستقیم آن به تولید کنندگان برشمرد. در اواخر فروردین ماه سال ۱۳۹۹ تصاویر تکان دهنده ای از زنده به گور شدن انبوهی جوجه تازه متولد شده و تخم مرغ هایی که می رفت تا جوجه شود، احوالات روحی بسیاری از کاربران را در فضای مجازی آشفتگی و ناراحت نمود. قطع نظر از اینکه چرا جوجه ها پیش از تبدیل به مرغ باید از بین بروند، یا اینکه موضوع تنها کاهش قیمت مرغ در بازار بوده یا یک روال طبیعی بوده که در این خصوص مسئولین ذیربط باید به نحو تخصصی پاسخگو افکار عمومی باشند. اصطلاح تشویش اذهان عمومی نیاز به سوء نیت دارد و در صورتی می توان افراد را به این جرم مجازات نمود که قصد سیاه نمایی، اضرار به مردم ، اضرار به نظام و حکومت و... داشته باشند. و اگر فردی از باب نهی از منکر و یا حتی خود شیرینی این کار را انجام دهد نمی توان با وی برخورد نمود. اگر چه اصطلاح تشویش اذهان عمومی اصطلاحی موسع است که مجریان قانون می توانند به راحتی بسیاری از افعال را تحت این اصطلاح ببرند و اما بر اساس قاعده تفسیر مضیق به نفع متهم نمی توانند تفسیر موسع ارایه دهند و هر جایی شک نمایند که فعلی مصداق تشویش است یا خیر ، مع الوصف نمی توانند آن را مصداق تشویش بر شمارند. در منشور حقوق شهروندی ماده ۲۴ بیان شده است که حق شهروندان است که از دولتی برخوردار باشند که متعهد به اخلاق حسنه و راستگویی باشد و از مخفی کاری پرهیز نماید ، و اگر خطایی مرتکب شود از مردم عذرخواهی نماید. بر اساس این بند ، هر خبری که در دولت اتفاق افتد و از اخبار محرمانه نباشد ، حق مردم است که با خبر شوند و نمی توان با عوامل انتشار این اخبار برخورد نمود. وفق ماده

۲۸ منشور حقوق شهروندی، شهروندان از حق نقد، ابراز نارضایتی، دعوت به خیر، نصیحت در مورد عملکرد حکومت و نهاد های عمومی برخوردارند و دولت موظف به ترویج و گسترش فرهنگ انتقاد پذیری تحمل و مدارا است. لذا به نظر می رسد اگر مردم فعل حرام و منکری را مشاهده کنند، بایستی آن را ابراز نموده تا جلوی آن فعل حرام گرفته شود. اگر غیر از این باشد، بسیاری از جرایم مخفی می ماند و امکان برخورد با آن از بین خواهد رفت. من حیث المجموع به نظر می رسد عاملین انتشار زنده به گور کردن جوجه ها به هدف تنظیم بازار، اقدام آنان نشر اکاذیب نبوده و در خصوص تشویش اذهان عمومی نیز این امر منتفی به نظر می رسد. علیهذا به نظر می رسد بازداشت این افراد به اتهام های مذکور از ادله و وجاهت فانونی برخوردار نبوده مگر اینکه قوه قضاییه در خصوص اتهام آنان، از عناوین مجرمانه دیگری استفاده نماید. مع الوصف این مقاله با بهره گیری از روش تحلیلی-توصیفی، ابعاد کیفری در خصوص جرم تشویش اذهان عمومی و ایضاً نشر اکاذیب در خصوص انتشار دهندگان اینگونه فیلم ها مورد کنکاش قرار داده است.

بخش اول: پیشینه تحقیق

در مورد پیشینه تحقیق هم باید گفت اگرچه جرم نشر اکاذیب و تشویش اذهان عمومی در قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده مصوب سال ۱۳۷۵) جرم انگاری گردیده، لکن هیچ کار علمی در قالب کتاب، مقاله، یا رساله، درباره ابعاد کیفری مجازات یا عدم امکان مجازات منتشر کنندگان فیلم کشتار جوجه های یک روزه در دسترس نیست. از این رو، دستاوردهای مقاله پیش رو می تواند به شناسایی دقیق و جرم انگاری در این زمینه و بیان کاستی های متون مربوطه در قوانین کیفری ایران بیانجامد.

بخش دوم: اهداف تحقیق

- اهداف علمی: تبیین خلاء قانونی برخورد با عاملین کشتار جوجه های یک روزه و آشفته نمودن احوالات روحی آحاد و جرم انگاری جهت پیشگیری از وقوع جرم.

- اهداف کاربردی : کاهش آسیب های محیطی و اجتماعی و در باب ضرورت های خاص انجام تحقیق هم باید گفت : کاهش حجم پرونده های قضایی در این باب در محاکم قضایی و پیشنهاد راهکارهای لازم در این مقوله خود گویای ضرورت انجام این تحقیق است.

بخش سوم: سوالات تحقیق

الف) سوالات اصلی

۱. آیا انتشار دهندگان فیلم کشتار جوجه های یک روزه ، مرتکب جرم تشویش اذهان عمومی گردیده اند ؟

۲. آیا انتشار دهندگان فیلم کشتار جوجه های یک روزه ، مرتکب جرم نشر اکاذیب گردیده اند ؟

-سوالات فرعی تحقیق

۳. آیا عاملین و مباشرین کشتار جوجه های یک روزه ، مرتکب جنایت مستوجب مجازات گردیده اند؟

۴. مرجع قضایی صالح در روند رسیدگی به جرم انتشار نشر اکاذیب و ایضاً تشویش اذهان عمومی کدام است؟

۵. اگر مردم فعل حرام و منکری را مشاهده کنند ، بایستی آن را ابراز نمایند؟

۶. آیا انتشار دهندگان فیلم کشتار جوجه های یک روزه با رکن روانی سوء نیت این اقدام را انجام داده اند؟

ب) فرضیه های تحقیق

-فرضیه اصلی

۱. خیر- به نظر می‌رسد انتشار دهندگان فیلم کشتار جوجه‌های یک‌روزه، مرتکب جرم تشویش‌آذهان عمومی نگردیده‌اند.

۲. خیر- به نظر می‌رسد انتشار دهندگان فیلم کشتار جوجه‌های یک‌روزه، مرتکب جرم نشر اکاذیب نگردیده‌اند.

- فرضیات فرعی

۳. به نظر می‌رسد در این زمینه خلاء قانونی وجود داشته و قطع نظر از اینکه چرا جوجه‌ها پیش از تبدیل به مرغ باید از بین بروند، یا اینکه موضوع تنها کاهش قیمت مرغ در بازار بوده یا یک روال طبیعی بوده، در این خصوص مسئولین ذیربط باید به نحو تخصصی پاسخگو افکار عمومی باشند.

۴. مرجع قضایی صالح در روند رسیدگی به جرم انتشار نشر اکاذیب و ایضاً تشویش‌آذهان عمومی، دادسرای عمومی و انقلاب محل وقوع جرم است.

۵. به نظر می‌رسد بایستی آن را ابراز نموده تا جلوی آن فعل حرام گرفته شود. اگر غیر از این باشد، بسیاری از جرایم مخفی می‌ماند و امکان برخورد با آن از بین خواهد رفت.

۶. مسأله اثبات وجود رکن روانی سوء نیت، در این موضوع امر دشواری به نظر می‌رسد.

بخش چهارم: روش تحقیق و نحوه جمع‌آوری داده‌ها

تحقیق حاضر بر اساس روش تحقیق تحلیلی توصیفی خواهد بود و روش گردآوری مطالب در این تحقیق به روش کتابخانه‌ای - اسنادی می‌باشد. ابزار اصلی گردآوری مطالب استفاده از فیش و کتاب و برنامه و نرم افزارهای کامپیوتری می‌باشد، که منابع مربوطه را مطالعه کرده و به صورت فیش برداری بر اساس پلان تهیه و مقاله به نگارش در آمده است.

بخش پنجم: ساختار پژوهش

این مقاله در سه مبحث توسط نگارنده تنظیم گردیده که به ترتیب در مبحث اول به بیان مفاهیم اساسی پژوهش پرداخته و در مبحث دوم تحقیق و تفحص در قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده مصوب سال ۱۳۷۵)، در خصوص جرم تشویش اذهان عمومی و نشر اکاذیب پرداخته و در مبحث سوم، ابعاد کیفری در خصوص جرم تشویش اذهان عمومی و ایضاً نشر اکاذیب در خصوص انتشار دهندگان فیلم کشتار جوجه های یک روزه مورد کنکاش قرار گرفته است. در این تحقیق با توجه به موضوع سعی می شود تا با مطالعه کتب حقوقی مرتبط با موضوع و ملاحظه برخی از منابع خارجی اعم از کتاب و سایتهای اینترنتی تجزیه و تحلیل مطالب آن ها به جمع بندی قابل قبولی برای مباحث مطرح در مقاله دست یابیم و سپس باتوجه به اطلاعات جمع آوری شده و مطالعات صورت گرفته، پس از طبقه بندی آن ها، مرحله نگارش را انجام دهیم. روش تحقیق بر مبنای مطالعه کتابخانه ای انجام می پذیرد. در توصیف علمی و عملی و تحلیل محتوا بر اساس قواعد منطقی به موضوع پژوهش پرداخته تا نتیجتاً به بهترین نظرها رسیده و ابهامات موجود و جایگاه واقعی موضوع را شناخته و ارائه نماییم. همچنین نگارنده درصدد است که طرز ارائه مطالب تحقیق ضمن این که از جنبه های نظری برخوردار باشد، جنبه های عملی و کاربردی نیز داشته باشد. ضمناً بهره وران کاربردی این پژوهش، دانشجویان حقوق-اداره کل حقوقی قوه قضائیه، سازمان صدا و سیما می باشند. لازم به ذکر است جدید بودن موضوع و عدم کارشدن آن بدین صورت، و در مجموع بروز بودن موضوع و جامعیت آن در پرداخت به موضوع پژوهش است که آن را از دیگر موضوعات مشابه متمایز می سازد.

بخش ششم: مفاهیم اساسی پژوهش

بند اول: تعریف اکاذیب

اکاذیب در فرهنگ لغت معین به معنای جمع اکذوبه، دروغ ها، سخنان واهی است. (معین، محمد، ۱۳۸۶)، فرهنگ معین-یک جلدی فارسی، انتشارات ذرین، تهران، چاپ سوم) در

فرهنگ لغت دهخدا نیز به معنای جمع کاذب، خلاف قیاس، جمع باطل، دروغ‌ها و خبرهای دروغ می‌باشد. (دهخدا، علی اکبر، ۱۳۷۷)، لغت نامه دهخدا دوره کامل ۱۶ جلدی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران چاپ اول)

بند دوم: تعریف تشویش

تشویش در فرهنگ لغت معین به معنای شوریده کردن و اضطراب است. (معین، محمد، ۱۳۸۶)، فرهنگ معین-یک جلدی فارسی، انتشارات ذرین، تهران، چاپ سوم) در فرهنگ لغت دهخدا تشویش به معنای پریشانی، آشفتگی و اضطراب و بی آرامی و وحشت و هراس و حیرت و شوریدگی خاطر آمده است. و تشویش کردن هم به معنای مضطرب شدن و بهم آمدن آمده است. (دهخدا، علی اکبر، ۱۳۷۷)، لغت نامه دهخدا دوره کامل ۱۶ جلدی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران چاپ اول)

بند سوم: جوجه گوشتی

جوجه گوشتی، سویه‌هایی از جوجه‌های مرغ و خروس می‌باشد که برای تولید گوشت، پرورش داده می‌شوند. جوجه‌های گوشتی یکی از فراوان‌ترین گونه‌های حیوانات اهلی می‌باشند و بیشترین جمعیت را به نسبت جوجه‌های گونه‌های دیگر پرندگان دارند. پرورش مرغ گوشتی امروزه در کشور ما بسیار رواج پیدا کرده است. مردم برای اینکه بتوانند کسب و کار پرورش مرغ گوشتی را راه بیندازند نیاز دارند تا اطلاعات جامعی درباره آن بدست بیاورند. پرورش طیور گوشتی یعنی: تهیه جوجه‌های یکروزه و نگهداری از آنها طبق یک برنامه تغذیه‌ای و بهداشتی و رسیدن به وزن مطلوب کشتار می‌باشد. وزن جوجه‌های یکروزه معمولاً حدود ۴۲ گرم است که بعد از گذشت زمان پرورش که ۴۲ روز می‌باشد به وزن ۲۵۰۰ گرم می‌رسند.^۱

بند چهارم: انتشار

انتشار در فرهنگ لغت دهخدا به معنای گسترده گردیدن و دراز گشتن روز ، فاش شدگی و شیوع ، پراکندگی و انتشاردادن به معنای منشر ساختن و پراکنده کردن و پخش و چاپ کردن روزنامه یا کتابی آمده است. (دهخدا ، علی اکبر، (۱۳۷۷)، لغت نامه دهخدا دوره کامل ۱۶ جلدی ،انتشارات دانشگاه تهران، تهران چاپ اول) در فرهنگ لغت معین نیز به معنای پراکنده شدن ، شیوع یافتن، پراکندگی آمده است. (معین، محمد،(۱۳۸۶) ،فرهنگمعین-یک جلدی فارسی، انتشارات ذرین ،تهران ،چاپ سوم)

بخش هفتم: تحقیق و تفحص در قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده مصوب سال ۱۳۷۵) ، در خصوص جرم تشویش اذهان عمومی و نشر اکاذیب

گسترش رسانه های مجازی و مکتوب، باعث شده تا خبرهای زیادی در هر دقیقه منتشر و دست به دست شود اما برخی افراد، با قصد قبلی و یا با نیت های سوء اقدام به انتشار اخباری می کنند که یا تکذیب می شود یا فضای جامعه را متشنج می کند. در همین راستا بررسی جرم نشر اکاذیب از اهمیت ویژه ای برخوردار می شود.

بند اول: نشر چه چیزی اکاذیب است؟

انتشار و اشاعه اخبار دروغ و وقایع خلاف واقع به قصد اضرار به غیر یا تشویش اذهان عمومی یا مقامات رسمی، نشر اکاذیب نامیده می شود. نشر اکاذیب به معنای انتشار اخبار وقایع خلاف واقع به قصد اضرار به غیر یا تشویش اذهان عمومی یا مقامات رسمی است. بر این اساس، هر کس به قصد ضرر زدن به دیگران یا تشویش اذهان عمومی اقدام به بیان اکاذیب کند، مجرم محسوب می شود. به موجب ماده ۶۹۸ بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی، ((هرکس به قصد اضرار به غیر یا تشویش اذهان عمومی یا مقامات رسمی به وسیله نامه یا شکواییه یا مراسلات یا عرایض یا گزارش یا توزیع هر گونه اوراق چاپی یا خطی با امضا یا بدون امضا اکاذیبی اظهار کند یا با همان مقاصد اعمالی را بر خلاف حقیقت راساً یا به عنوان نقل قول به

شخص حقیقی یا حقوقی یا مقامات رسمی تصریحاً یا تلویحاً نسبت دهد، اعم از اینکه از طریق مزبور به نحوی از انحا ضرر مادی یا معنوی به غیر وارد شود یا خیر، علاوه بر اعاده حیثیت در صورت امکان، باید به حبس از دو ماه تا دو سال یا شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم شود.) در این ماده، قانونگذار «اظهار کردن» را به عنوان رفتار مرتکب شرط وقوع جرم دانسته است. اظهار کردن در لغت به معنای فاش کردن، آشکار کردن، بیان کردن و گفتن است که بیشتر معنای آشکار و فاش کردن مد نظر مقنن بوده است. بنابراین ظاهر یا علنی شدن کذب ضروری است. به طوری که چنانچه فردی اکاذیبی را در یکی از وسایل مورد نظر قانونگذار مکتوب کند اما به جز او هیچ کس از مفاد آن باخبر نشود، نمی‌توان اظهار کردن را محقق دانست. همچنین صرف نوشتن نامه‌ای که احتمالاً متضمن مطالب خلاف واقع باشد، بدون اینکه نامه به مقامات ذیصلاح ارسال یا موجب تشویش اذهان عمومی شود، بزه تلقی نشده و نمی‌تواند مشمول مقررات ماده ۶۹۸ بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی باشد. بر اساس بند ۸ ماده ۶ قانون مطبوعات^۱، افترا و توهین به اشخاص از طریق انتشار عکس یا کاریکاتور منع شده است و بر اساس ماده ۳۰ همین قانون، انتشار هر نوع مطلب مشتمل بر تهمت، افترا، فحش و به کار بردن الفاظ رکیک یا نسبت‌های توهین‌آمیز و نظایر آن به اشخاص ممنوع است. بار اثبات کذب بودن اظهارات با مدعی است. با وجود استفاده قانونگذار از واژه اکاذیب به صورت جمع، اظهار یک کذب نیز کافی به مقصود است و اگر کسی یک فقره امر کذب و خلاف واقع را هم به نحو مقرر در ماده ۶۹۸ قانون مجازات اسلامی به غیر نسبت دهد، عمل او مشمول این ماده خواهد بود. البته صرف کذب بودن اظهار حتی اگر به قصد اضرار باشد، کافی نیست بلکه اکاذیب اظهار شده باید قابلیت اضرار یا تشویش اذهان را داشته باشد. اثبات کذب بودن اظهارات بر عهده مدعی است و چنانچه مرتکب در مقام دفاع بتواند صحت اظهارات را ثابت کند، تبرئه خواهد شد. در اظهار اکاذیب، نسبتی به دیگری داده نمی‌شود بلکه اخبار یا مطالب بی‌اساس به طور کلی اظهار می‌شود. در جرم اظهار اکاذیب طرف می‌تواند غیرعموم یا مقام رسمی باشد.

بند دوم: عناصر جرم نشر اکاذیب

عنصر مادی این جرم اظهار و نشر اکاذیب یا نسبت دادن عمل خلاف حقیقت به شخص حقیقی یا حقوقی یا مقامات رسمی است که به یکی از راه‌های مذکور در ماده ۶۹۸ محقق می‌شود. با توجه و دقت در این ماده ملاحظه می‌شود که در حقیقت دو جرم در این ماده بیان شده است. یک جرم اظهار اکاذیب است که به قصد اضرار به غیر (خبر کشته شدن فرزند فردی بر اثر یک تصادف) یا به قصد تشویش اذهان عمومی صورت می‌گیرد (مانند اینکه به دروغ گفته شود که مردم فلان منطقه دست به تظاهرات زده‌اند). جرم دیگر، نسبت دادن مطالب غیر واقعی به شخص حقیقی یا حقوقی یا مقامات رسمی است که شباهت با افترا دارد اما مطلبی که نسبت داده می‌شود، جرم نیست. جرم نشر اکاذیب از جرایم مطلق است، چون تحقق نشر اکاذیب منوط به تحقق ضرر خارجی نیست، چرا که اگر صرف انجام عمل مجرمانه صرف نظر از ایجاد نتیجه جرم باشد، جرم مطلق است. در جرم نشر اکاذیب نیز صرف نشر و انتشار مطالب کذب و دروغ به طرقی که در قانون مجازات اسلامی پیش‌بینی شده، جرم است و نیازی به مشاهده نتیجه این عمل نیست. اظهارات شفاهی شامل محدوده جرم نشر اکاذیب نمی‌شود اما نامه و شکوائیه ممکن است به جای مکتوب شدن بر روی یک برگه، از طریق پست الکترونیکی یا ارسال یا گزارش در یک وب‌سایت گنج‌نیده شود. ماده ۶۹۸ بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی، عنصر قانونی جرم نشر اکاذیب است؛ این جرم در قوانین گذشته ایران نیز لحاظ شده است چنانچه در بند ب ماده ۲۹۶ قانون مجازات عمومی مصوب سال ۱۳۱۳ آمده است: «هر کس به قصد اضرار به غیر یا تشویش اذهان عمومی یا مقامات رسمی به وسیله مراسلات یا عرایض یا راپورت‌ها یا نشر یا توزیع هر گونه اوراق چاپی یا خطی با امضا و بدون امضا اکاذیبی را اظهار کند یا اعمالی را بر خلاف حقیقت رأساً یا به عنوان نقل و قول به شخص یا اشخاص یا مقامات رسمی تصریحاً یا تلویحاً نسبت دهد، اعم از اینکه از طریق مزبور به نحوی از انحاء ضرر مادی یا معنوی به غیر وارد شود یا خیر، به حبس تأدیبی از یک ماه تا دو سال محکوم خواهد شد و اگر راپورت از شخص رسمی در حدود صلاحیت او

مبنی بر یکی از جهات مذکوره در بند الف باشد مجازات او دو برابر مجرمین خواهد بود.» استفاده مقنن از «قصد» در صدر ماده ۶۹۸ بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی، موید عمدی بودن مصادیق اظهار اکاذیب و انتساب اعمال خلاف حقیقت به دیگران است. جزء دوم رکن معنوی جرم اظهار اکاذیب، قصد مرتکب در اظهار مطلبی است که عالم به کذب بودن آن است و به عبارت دیگر عمد در ارتکاب فعل خلاف قانونی، که اصطلاحاً به آن سوءنیت عام می‌گوییم. در این میان انگیزه مرتکب جزء دیگری است که قانونگذار استثنائاً در صدر ماده به آن تصریح کرده و آورده است که «هرکس به قصد اضرار به غیر یا تشویش اذهان عمومی یا مقامات رسمی... اکاذیبی را اظهار کند...» به عبارت دیگر سوءنیت خاص یا قصد نتیجه، بخشی از رکن معنوی جرم اشاعه اکاذیب نیست و شیوه احراز انگیزه، با بررسی نحوه ارتکاب عمل و شرایط حاکم بر آن و نیز دیگر قرائن مشخص می‌شود. به عنوان مثال، اگر کسی که نامزد نمایندگی مجلس است، با انتشار اوراقی چاپی به دروغ خود را تنها نامزد انتخابات محل معرفی کند، نباید در انگیزه اضرار او به سایر نامزدها تردید داشت.

بخش هشتم: ابعاد کیفری در خصوص جرم تشویش اذهان عمومی و ایضاً نشر اکاذیب در خصوص انتشار دهندگان فیلم کشتار جوجه های یک روزه

به دنبال شیوع بیماری کرونا و کاهش تقاضا، مرغ گوشتی روی دست تولیدکنندگان باقیمانده است. بنابراین تا زمانی که سالن‌های پرورش خالی نشود تولیدکنندگان جوجه یک روزه با مشکل روبرو هستند. رئیس انجمن تولیدکنندگان جوجه های یک روزه در کشور، راهکار برون رفت از این مشکل صنعت طیور را توجه مسئولان به پیشنهادات عملیاتی و واقعی کارشناسان بخش و تشکل‌ها، برنامه تولید به اندازه نیاز کشور و تامین نهاده های طیور با نرخ مناسب و توزیع مستقیم آن به تولیدکنندگان برشمرد. در اواخر فروردین ماه سال ۱۳۹۹ تصاویر تکان دهنده‌ای از زنده به گور شدن انبوهی جوجه تازه متولد شده و تخم مرغ‌هایی که می‌رفت تا جوجه شود، احوالات روحی بسیاری از کاربران را در فضای مجازی آشفته و ناراحت نمود. قطع نظر از اینکه چرا جوجه‌ها پیش از تبدیل به مرغ باید از بین بروند، یا اینکه موضوع

تنها کاهش قیمت مرغ در بازار بوده یا یک روال طبیعی بوده که در این خصوص مسئولین ذریبط باید به نحو تخصصی پاسخگو افکار عمومی باشند. اصطلاح تشویش اذهان عمومی نیاز به سوء نیت دارد و در صورتی می توان افراد را به این جرم مجازات نمود که قصد سیاه نمایی، اضرار به مردم، اضرار به نظام و حکومت و... داشته باشند. و اگر فردی از باب نهي از منکر و یا حتی خود شیرینی این کار را انجام دهد نمی توان با وی برخورد نمود. اگر چه اصطلاح تشویش اذهان عمومی اصطلاحی موسع است که مجریان قانون می توانند به راحتی بسیاری از افعال را تحت این اصطلاح ببرند و اما بر اساس قاعده تفسیر مضیق به نفع متهم نمی توانند تفسیری موسع ارایه دهند و هر جایی شک نمایند که فعلی مصداق تشویش است یا خیر، مع الوصف نمی توانند آن را مصداق تشویش بر شمارند. در منشور حقوق شهروندی ماده ۲۴ بیان شده است که حق شهروندان است که از دولتی برخوردار باشند که متعهد به اخلاق حسنه و راستگویی باشد و از مخفی کاری پرهیز نماید، و اگر خطایی مرتکب شود از مردم عذرخواهی نماید. بر اساس این بند، هر خبری که در دولت اتفاق افتد و از اخبار محرمانه نباشد، حق مردم است که با خبر شوند و نمی توان با عوامل انتشار این اخبار برخورد نمود. وفق ماده ۲۸ منشور حقوق شهروندی، شهروندان از حق نقد، ابراز نارضایتی، دعوت به خیر، نصیحت در مورد عملکرد حکومت و نهاد های عمومی برخوردارند و دولت موظف به ترویج و گسترش فرهنگ انتقاد پذیری تحمل و مدارا است. لذا به نظر می رسد اگر مردم فعل حرام و منکری را مشاهده کنند، بایستی آن را ابراز نموده تا جلوی آن فعل حرام گرفته شود. اگر غیر از این باشد، بسیاری از جرایم مخفی می ماند و امکان برخورد با آن از بین خواهد رفت. من حیث المجموع به نظر می رسد عاملین انتشار زنده به گور کردن جوجه ها به هدف تنظیم بازار، اقدام آنان نشر اکاذیب نبوده و در خصوص تشویش اذهان عمومی نیز این امر منتفی به نظر می رسد. علیهذا به نظر می رسد بازداشت این افراد به اتهام های مذکور از ادله و وجاهت قانونی برخوردار نبوده مگر اینکه قوه قضاییه در خصوص اتهام آنان، از عناوین مجرمانه دیگری استفاده نماید. مرجع قضایی صالح در روند رسیدگی به جرم انتشار نشر اکاذیب و ایضاً تشویش اذهان عمومی، دادسرای عمومی و انقلاب محل وقوع جرم است.

نتیجه گیری

- ۱- به نظر می رسد انتشار دهندگان فیلم کشتار جوجه های یک روزه ، مرتکب جرم تشویش اذهان عمومی نگردیده اند.
- ۲- به نظر می رسد انتشار دهندگان فیلم کشتار جوجه های یک روزه ، مرتکب جرم نشر اکاذیب نگردیده اند.
- ۳- در خصوص اینکه عاملین و مباشرین کشتار جوجه های یک روزه ، مرتکب جنایت مستوجب مجازات گردیده اند یاخیر ، به نظر می رسد در این زمینه خلاء قانونی وجود داشته و قطع نظر از اینکه چرا جوجه ها پیش از تبدیل به مرغ باید از بین بروند، یا اینکه موضوع تنها کاهش قیمت مرغ در بازار بوده یا یک روال طبیعی بوده ، در این خصوص مسئولین ذیربط باید به نحو تخصصی پاسخگو افکار عمومی باشند.
- ۴- مرجع قضایی صالح در روند رسیدگی به جرم انتشار نشر اکاذیب و ایضاً تشویش اذهان عمومی، دادسرای عمومی و انقلاب محل وقوع جرم است.
- ۵- در خصوص اینکه اگر مردم فعل حرام و منکری را مشاهده کنند ، بایستی آن را ابراز نمایند یا نه ، به نظر می رسد بایستی آن را ابراز نموده تا جلوی آن فعل حرام گرفته شود. اگر غیر از این باشد ، بسیاری از جرایم مخفی می ماند و امکان برخورد با آن از بین خواهد رفت.
- ۶- در خصوص اینکه انتشار دهندگان فیلم کشتار جوجه های یک روزه با رکن روانی سوء نیت این اقدام را انجام داده اند یا نه ، مسأله اثبات وجود رکن روانی سوء نیت ، در این موضوع امر دشواری به نظر می رسد.

پیشنهادها

علیهذا به نظر می رسد بازداشت انتشار دهندگان فیلم کشتار جوجه های یک روزه از ادله قوی و وجاهت فانونی برخوردار نبوده ، لذا پیشنهاد می گردد قوه قضاییه در خصوص اتهام آنان ، در صورت اثبات سوء نیت و داشتن سوابق کیفری ، از عناوین مجرمانه دیگری استفاده نموده و اگر فیلم برداری از این مسائل عملی قبیح محسوب گردد ، افرادی که فیلم برداری می نمایند بجای انتشار آن در فضای مجازی و ناراحتی احوالات آحاد مردم ، این گونه فیلم ها را فقط در اختیار مسئولان ذیربط در قوه قضاییه قرار داده و از انتشار آن که موجب سوء استفاده بیگانگان و ایادی غرب می گردد جلوگیری شود.

منابع و مآخذ

الف) منابع کتابی

بیگ زاده، دکتر صفر (۱۳۹۶)، مجموعه قوانین صبا، انتشارات کلک صبا، تهران، چاپ سی و چهارم.

خالقی، دکتر علی (۱۳۹۵)، نکته ها در آیین دادرسی کیفری، انتشارات شهردانش، تهران، چاپ هفتم.

دهخدا، علی اکبر، (۱۳۷۷)، لغت نامه دهخدا دوره کامل ۱۶ جلدی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران چاپ اول

ب) قوانین و مقررات

قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱

آیین دادرسی کیفری با آخرین اصلاحات و الحاقات مصوب ۱۳۹۴/۰۳/۲۴

منشور حقوق شهروندی مصوب ۱۳۹۵

قانون مجازات عمومی مصوب سال ۱۳۱۳

قانون مطبوعات مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۲